

Messerschmidt'in Tasnifi ve Dijital Anıt Sayaç Üzerinden Türkiye'de 2024 Yılı Kadın Cinayetleri

Messerschmidt's Classification and the Monument Counter Analysis of Femicides in Turkey in 2024

Gurur Gülce BEŞE*

Öne Çıkanlar:

- 2024 yılının ilk yarısında Türkiye'deki kadın cinayetleri, Messerschmidt'in hegemonik erkeklik ve erkeklik krizi bağlamında sınıflandırılarak analiz edilmiştir.
- Cinayetlerin büyük bir kısmı, Messerschmidt'in tasnifi kapsamındaki namus cinayetleri yerine yakın partner cinayetleri olup, kadınlar çoğunlukla ayrılık, ret ve kıskançlık sebepleriyle öldürülmüştür.
- Kadın cinayetlerinin, sıradan cinayetlerden farklı olarak iktidar ilişkileri temelinde geliştiği vurgulanmış, böylece erkeklerin kadınlardan daha fazla öldürüldüğü ve her kadının ölümünün kadın cinayeti olduğu argümanı çürütülmüştür.
- Çalışma, alana hem ampirik hem de teorik katkılar sunarak, kadın cinayetlerine dair yanlış algıların düzeltilmesine ve bu konuda daha etkili politikaların geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Öz: Bu çalışmada hegemonik erkeklik ve erkeklik krizi bağlamında Messerschmidt'in tasnifinden yararlanarak Türkiye'de 2024 yılının ilk yarısında gerçekleşen kadın cinayetleri analiz edilmiştir. Hegemonik erkeklik, erkekliğin sabit olmadığını, iktidar ilişkilerine dayalı olduğunu vurgulayan; erkeklik krizi ise hegemonik erkekliğin kendi içindeki rekabete dayalı olarak yaşadığı itibar kaybının bedelini, kendinden aşağı gördüğü diğerlerine güç uygulayarak telafi etme çabasından bahseden yaklaşımdır. Bu çalışmanın amacı, Messerschmidt'in yakın partner cinayeti ve namus cinayeti tasniflemesi çerçevesinde kadın cinayeti ile cinayet arasındaki farkı iktidar ilişkilerinin varlığı olarak ifade ettikten sonra sadece cinsiyete bakıp iktidar ilişkilerini değerlendirmeye almayan bakışın ürettiği "erkekler daha çok öldürülüyor" argümanını ve öldürülen her kadının kadın cinayeti kurbanı olduğu söylemini eleştirmektir. Çalışmada manifest kodlama tekniği ile içerik analizi yöntemi benimsenmiş olup Krippendorff'un yöntemle ilgili bahsettiği sorulara cevap verilmiştir. Dijital Anıt Sayaç aracılığıyla elde edilen 2024 yılının ilk yarısına ait kadın ölümleri, bağlantılar üzerinden haber kaynağına erişmek suretiyle "maktul ile yakınlık" ve "cinayet sebebi" gibi başlıklar altında tasniflenerek analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Anıt Sayaç, Erkeklik Krizi, Hegemonik Erkeklik, Kadın Cinayeti, Messerschmidt.

Highlights:

- The femicides in Turkey during the first half of 2024 were classified and analyzed within the framework of Messerschmidt's concepts of hegemonic masculinity and masculinity crisis.
- A significant portion of these murders were categorized as intimate partner murders, rather than honor killings under Messerschmidt's classification, with separation, rejection, and jealousy identified as the predominant motives.
- The study emphasizes that femicides, unlike ordinary murders, are rooted in power dynamics, thereby

* Doktorant, Marmara Üniversitesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler BD ve İstanbul Medipol Üniversitesi, Ayrımcılığı Önleme ve Eşitlik Ombudsmanlığı Ofisi, Ombudsman Uzmanı, gurur.bese@medipol.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4571-0914,

challenging the argument that men are killed more than women and that every woman's death is a femicide.

- The study, by providing both empirical and theoretical contributions to the field, facilitates the correction of misconceptions about femicides and supports the development of more effective policies in this area.

Abstract: This study analyzes the femicides that took place in the first half of 2024 in Turkey by using the Messerschmidt classification in the context of “hegemonic masculinity” and “masculinity crisis”. Hegemonic masculinity emphasizes that masculinity is not fixed but is based on power relations, whereas masculinity crisis is an approach that talks about hegemonic masculinity’s attempt to compensate for the loss of reputation based on competition within itself by exerting power on others whom it considers inferior to itself. The study distinguishes femicides from general homicides by identifying the presence of power dynamics, as classified by Messerschmidt’s categories of intimate partner homicide and honor killing. It critiques the discourse that “more men than women are killed” and rejects the claim that all female homicides qualify as femicide. In the study, the content analysis method was adopted with the manifest coding technique and the questions mentioned by Krippendorff about the method were answered. Women’s deaths from the first half of 2024, obtained through the Monument Counter, were analyzed by accessing the news source through links and classified under headings such as “closeness to the deceased” and “reason for murder”.

Keywords: Monument Counter, Femicide, Hegemonic Masculinity, Masculinity Crisis, Messerschmidt.

Summary: This study, which examines the cases that occurred in Turkey during the first half of 2024 within the framework of Messerschmidt’s classification and Connell’s concepts of hegemonic masculinity and masculinity crisis, offers an in-depth perspective on the phenomenon of femicide. In this context, the main aim of the study is to make a distinction in determining which murders are femicides and to criticize the false but widespread discourse that more men are killed than women and that every woman who is killed is a victim of femicide. Femicides are murders that occur because of gender inequality, where women are targeted because of their gender. Not every murder is considered a femicide only because the victim is a woman. For a case to be considered a femicide, the perpetrator must have acted with the intention of establishing gender-based power over the woman. Arguing that not all murders where the victim is a woman can be considered femicide, this study focuses on how theories of masculinity, especially the conflicts between hegemonic masculinity and other forms of masculinity that oppose it, lead to murder. The concept of hegemonic masculinity, developed by Connell, is defined as a phenomenon in which a certain group of men adopt a model of masculinity that is considered socially superior and try to maintain this model. This model of masculinity maintains its superiority by excluding women and other types of masculinity. The most prominent feature of hegemonic masculinity is that it is in a constant crisis. A crisis of masculinity occurs when men are unable to maintain their socially expected roles of power and authority. This crisis may lead men to resort to violence to regain their power.

The study analyzes how femicides are linked to male-dominated culture and how crisis of masculinity triggers these murders. According to the theory of hegemonic masculinity, crisis of masculinity leads men to seek to protect or regain their positions of power and superiority in society when they begin to lose them. Men perceive women’s empowerment in social life, especially in areas such as business, education and politics, as a threat. This perception creates a crisis in which men need to question their traditional gender roles and status, leading to extreme reactions such as violence and femicide. Connell’s concept of hegemonic masculinity provides an important framework to explain these processes, as according to this theory, men try to maintain their status by exerting pressure on women in line with social norms in the race for masculinity.

In the methodology section of the study, content analysis based on manifest coding technique was used. The motive and perpetrator of the murder were analyzed through the news reports in the media. In the end, it was emphasized that especially femicides should not be treated as individual incidents but as a social problem. The study also analyzed how these data can be evaluated in the context of gender inequality and

in which social groups these murders are more common.

The scope of the study limits the femicides in Turkey to the first six months of 2024 and aims to analyze the femicides that occurred during this period in the context of the classification. The number of femicides that occurred during this period was determined through data obtained from the Monument Counter and sometimes through news links accessed through it. The data collected during the study were evaluated within the framework of an analysis aimed at understanding the power relations underlying these murders. Using media reports, digital data and official reports, this analysis reveals how widespread femicide is in Turkey and how these murders are linked to gender inequality.

By providing regular numerical data on femicides, the Monument Counter increases the visibility of these incidents in society and raises awareness. Rather than treating each femicide as an individual case, the counter seems to serve the purpose of revealing the prevalence and continuity of these incidents. The data obtained through the the Monument Counter allows for analyzing the statistical distribution of femicides and which of these murders are femicides. Perhaps, because of the study, the counter can be used by civil society organizations and women's rights advocates in a conceptually correct way to raise public awareness and strengthen campaigns for gender equality. In the data collection and analysis processes regarding femicides, the Dijital Anıt Sayaç was used and the femicide cases that took place in Turkey in the first half of 2024 were analyzed within the framework of Messerschmidt's classification of femicide and Connell's definitions of hegemonic masculinity and masculinity crisis in line with the data obtained from this counter. Content analysis method based on manifest coding technique was used for the analysis. Among the 176 cases analyzed, 77 were characterized as femicide. Of these femicide cases, 74 were intimate partner murders and 3 were honor killings. The remaining 99 cases were categorized as murders in which the victim was a woman since a power relationship based on gender inequality could not be identified.

According to the findings of the study, a significant portion of femicides in Turkey occur because of men's efforts to re-establish power and control over women. Most of these homicides are partner homicides and occur following women's attempts to separate from or divorce their partners. This situation shows that women's efforts for emancipation are perceived as a threat by men and this perception results in violence. In addition, honor killings are another type of femicide discussed in this study. These murders are usually committed on the grounds that the woman has damaged the family honor and are often carried out by family members, which shows how intertwined these murders are with social and cultural norms. Honor killings reveal how oppressive and dangerous gender roles within the family and social notions of honor can be.

Giriş

Şiddet uygulayan bir erkek, ataerkil sistemin sağlıklı bir çocuğudur.

Bu çalışmanın konusu hangi cinayetlere “kadın cinayeti” (*femicide*) denilebileceğini açıklamaktır. Messerschmidt (2016, 71)'in tasnifi bağlamında maktulün bir kadın olduğu her cinayet, *kadın cinayeti* olarak değerlendirilemez. Vakanın kadın cinayeti kategorisinde yer alabilmesi için hegemonik erkekliğe içkin olan erkeklik krizinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Hegemonik erkeklik, bir grup erkekliğin iktidarı elinde tutması olarak tanımlanabilir. Hegemonik erkeklik, sahip olduğu iktidarı korumak için kendi dışındaki tüm grupları, kadın ya da erkek fark etmeksizin dışlamaktır (Messerschmidt 2019, 199-207). Dışlanan diğer erkeklik tipleri, modern toplumun oluşumu ve geleneksel cinsiyet rollerin değişmesiyle -kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmasıyla- kendisine yönelik bir tehdit gerçekleştiğini zannederek şiddete başvurmaktadır (Öztürk 2020, 44-49). Hegemonik erkekliğin tehdit altında bulunması sonucunda oluşan şiddet ve cinayetin tetikleyicisi olan duruma ise *erkeklik krizi* adı verilmektedir.

Hegemonik erkekliğin bir krize girerek yeniden itibar kazanmaya çalışması, şiddete

başvurması ve neticede cinayete teşebbüs etmesi bu çalışmanın fikren bel kemiğini oluşturmaktadır. Burada, hegemonik erkekliğin tahakkümcü tek bir model olmaması, kendi içinde hiyerarşik ilişkilere dayanması, erkeklikler arasında da bir yarış olduğu önemle vurgulanmaktadır (Messerschmidt 2016, 73). Hiyerarşik ve rekabetçi ilişkiler içinde bir erkek, erkekliğini diğer erkeklere kanıtlama arzusu taşıırken eğer itibarını sarstığını düşündüğü bir durumla karşılaşarsa kendisini bu duruma düşürmekle suçladığı kişiye karşı güç uygulayarak yeniden itibar kazanmaya çalışacaktır.

Erkek itibar kaybı yaşadığı zamanlarda (erkeklik krizi) kendinden olmayana başka bir deyişle, öteki olan kadın ve eşcinsellere karşı şiddet uygulamaktadır. Messerschmidt (2016)'in anlatısına göre şiddet zaman içinde yerini cinayete bırakacaktır. Çalışmanın bel kemiği için hegemonik erkeklik kurgusu denilmiştir çünkü erkek, erkekliklerle yarışırken kendi karşısında güç kazanan kadının varlığının diğer erkekler tarafından bilinmesi hâlinde küçük düşerek hegemonik erkekliğin içine dâhil olamayacağını düşünecektir. Böyle bir tehlikeyi bertaraf etmenin yolu, ona göre kendisini aşağı çeken varlığa üstünlük kurarak gücünü diğerlerine kanıtlamaktan geçiyor gibi görünmektedir (Messerschmidt 2016, 75).

Erkeklik krizine giren bir erkeğin kadınlara ve eşcinsellere uyguladığı gücün, dönüşü mümkün olmayan sonucu cinayettir. Bu bağlamda kadın cinayetlerinin neden maktulün kadın olduğu cinayet vakalarından ayrı bir süreç olduğunu açıklamak bu çalışmada önem teşkil etmektedir. Nitekim kadın cinayetlerine bir iktidar ilişkisi ve buna bağlı özel bir kriz hâli hâkimdir. Kaza kurşunuyla ölen ya da alacak verecek davasında ölen kadın, kadın cinayeti kurbanlarından sayılmaz çünkü bu tür ölümlerde cinsiyete dayalı iktidar ilişkisinin varlığı kesin değildir. Bu sebeple çalışmanın amacı, cinayet verileri üzerinden geliştirilen erkeklerin kadınlardan daha çok öldürüldüğü argümanını eleştirmenin yanı sıra aslında kadın cinayetinin başka bir mesele olduğunu ve “maktulü kadın olan cinayet” ile “kadın cinayeti”nin birbirinden farklı ifadeler olduğunu ortaya koymak ve hangi özelliğe sahip cinayetlerin kadın cinayetinden sayılabileceğine ilişkin mevcut yanlış algıları kırmaktır. Argümanın eleştirisi ve bilgi karışıklığının giderilmesi üzerinden gerekli bakış açısının yerleşmesi ve bu bakış açısının politikalar ile topluma yansması, kadın cinayetleri meselesinde hem kurumsal hem de toplumu ifade etmek bakımından politik anlamda işlevsel bir çözüm vadederek önem kazanmaktadır.

Çalışmanın teorik kısmında hegemonik erkekliğin ve onun erkeklik kriziyle ilişkisinin ne olduğu açıklanacaktır. Ardından şiddetle cinayet arasında bağ kurularak bu makalenin özgün değerini temellendiren Messerschmidt (2016)'in kadın cinayetini nasıl tanımladığı açıklanacaktır. Teorik bölümü takiben Türkiye’de kadına karşı şiddet istatistiklerine yer verilecek ve analiz aşamasına geçilecektir. Analiz aşamasında incelenen kadın cinayetlerinin hegemonik erkeklik ve erkeklik kriziyle nasıl bir bağlantısı olduğu detaylandırılacaktır.

Kadın cinayetlerine ilişkin tartışmaların aydınlatılmasına dayanan sorunsal çerçevesinde araştırmanın temel sorusu, “Messerschmidt’in femicide tasnifinden çıkartılan bir yorum olarak kadın cinayetleri ve maktulü kadın olan cinayetler arasındaki farka ilişkin teoriye, Anıt Savaş verilerinin incelenmesi aracılığıyla ampirik bir katkı sağlanabilir mi? Bu ampirik katkı kadın cinayetlerinin ne olduğuna ve artışına ilişkin argümana nasıl cevap verir?”dir. Bu soruya cevap verebilmek adına çalışmada benimsenen yöntem manifest kodlama tekniğine dayalı içerik analizi olup Krippendorff (2004)’a göre bir içerik analizinde hangi verilerin analizinin yapılacağı, verilerin nasıl tanımlandığı, verilerin toplandığı grubun ne olduğu, verilerin analizinin hangi bağlamda yapılacağı, analizin sınırlarının neler olduğu ve çıkarımların hedefinin ne olduğu sorularına cevap verilmelidir. Messerschmidt (2016)'in ikili kadın cinayeti tasnifi (yakın partner cinayeti ve namus cinayeti) kapsamında Türkiye’de, 2024 yılının ilk yarısında gerçekleşen kadın

cinayetlerine ilişkin veriler Dijital Anıt Savaş aracılığıyla elde edildikten sonra bağlantı linkinin yönlendirdiği gazete haberlerine gidilerek manifest kodlama tekniği ile içerik analizi yapılmıştır. Verilere ulaşma noktasında Dijital Anıt Savaş'ın tercih edilmesinin sebebi, bu konuda herhangi bir resmi raporun bulunmaması ve savaşın basına yansıyan verileri düzenli olarak toplamasından kaynaklanmaktadır.

Öldürülen kadınlardan oluşan veriler incelenirken esas nokta, hangi ölümün sıradan bir cinayet, hangisinin ise bir “kadın cinayeti” olduğunu tespit etmektir. Bu ayrımı yapabilmek için Messerschmidt (2016) cinayeti işleyen kişi ile maktul arasındaki ilişkiye ve cinayetin işleme saikine bakılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda içerik analizi kategorileri “kim” ve “niçin” soruları çerçevesinde oluşturulmuştur. Kategorilendirilemeyen vakalar kadın cinayeti olarak değil, cinayet olarak değerlendirilecektir. Böylece maktülü kadın olan cinayetler ile kadın cinayetlerinin birbirinden farklı olduğu ve bu farkın sebebinin ne olduğu ortaya koyulduktan sonra erkeğin kadından daha çok öldürüldüğü ve ölen her kadının kadın cinayeti kurbanı olduğu söylemleri eleştirilerek politikacıların, sivil toplum örgütlerinin, polislerin, hukukçuların ve bireylerin yaygın ama yanlış kanaatini kırma doğrultusunda çalışma yapma hedefi tamamlanacaktır.

Hegemonik Erkeklik

Erkeklik, erkeklerin uygun davranması gerektiği rolleri, düşünme biçimlerini oluşturan toplumsal bir kurgudur. Yine de içinde öznel deneyimlerin de etkisi vardır ve buna bağlı olarak farklı erkekliklerin oluşması söz konusudur (Öztürk 2020, 34). “Erkeklik, dünya çapında iktidarı elinde tutanların bir özelliği”dir (Sancar 2020, 28). Burada erkeklerin bu iktidarı nasıl sürdürdüğü asıl sorudur. Erkeklerin iktidarı ellerinde tutmalarını açıklayan kavramlardan ilki *patriarkidir*. Patriarki kavramı, modern öncesi toplumlarda üretim biriminin aile olmasından dolayı, ailenin karar vericisinin “baba” olarak belirlenmesini ve bu bağlamda kadın üzerinde sistematik ve kapsamlı bir tahakküm kurulmasını ifade eder. Diğer bir deyişle bu kavram, genel olarak erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümünü açıklamaktadır. Zaman içinde patriarki kavramı indirgemeci ve yetersiz olmakla eleştirildiği için cinsiyet farklarının oluşumunu anlayabilmek adına toplumsal cinsiyet kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Artık iktidarı anlayabilmek için cinsiyet önemli olduğu kadar ırk, kültür ve sınıfın da önemli olduğu ifade edilmektedir. İlerleyen zamanlarda erkeklik çalışmalarında *toplumsal cinsiyet* kavramına dayalı olarak, tıpkı kadınlar gibi erkeklerin de kendi içinde birtakım farklılıklara ve hiyerarşiye sahip olduğu, yitirilmesi de kazanılması da mümkün olan bir deneyim hâline geldiği ifade edilmeye başlanmıştır. Erkekliklerin arasındaki farklılıkları anlayabilmek için ise *hegemonik erkeklik* kavramı geliştirilmiştir (Messerschmidt 2019, 39-54; Öztürk 2020, 31-34; Sancar 2020, 23-28).

Gramsci'den esinlenerek Connell (2019, 267) tarafından geliştirilen hegemonik erkeklik kavramıyla bir grup erkekliğin iktidarı elinde tutması ve bunu meşru kılmak için kullandığı araçlar incelenir. Hegemonik erkeklik hem kadınlar hem de diğer erkeklikler üzerindeki rızaya dayalı iktidarı ifade eder. Connell'a göre iktidarın hayat bulduğu bir toplumsal cinsiyet sistemi vardır. Bu sistemden kazanç sağlayanlar ise erkeklerdir. Sistemin devamlılığını sağlayan unsurlar; cinsiyete dayalı iş bölümü, toplumsal ilişki örüntüleri ve kateksis olarak sıralanmaktadır. *Cinsiyete dayalı iş bölümü*, kadınların ve erkeklerin farklı işler yaparak farklı konumların sahibi olmalarından kaynaklanır. Kadınlar ev işleriyle sınırlandırılırken erkekler, kamusal ve akla dayalı işlerde yer alarak eşitsizliği pekiştirirler. *Toplumsal ilişki örüntüleri*; sınıfa, ırka, etnisiteye ve gelişmişlik düzeyine dayanan iktidar ilişkileri ile cinsiyete dayalı iktidar ilişkilerinin bütünleşmesinden oluşur. *Kateksis* ise cinselliğin şekillendirdiği toplumsal ilişkilere dir. Bu üç faktör ile toplumsal cinsiyet sistemi oluşur. Sistemin temelinde kadınların ve farklı erkekliklerin

hegemonik erkeklığe tabi kılınması gerçeği yatar. Hegemonik erkeklığın yerleşmesinde kültür ve alışkanlıklar önemli olduğu gibi hukuk, ekonomi, şirketler, devlet, siyaset, ordu gibi kurumlar da önemlidir (Sancar 2020, 31-35).

Hegemonik erkeklik, erkekler içinde diğer erkekliklerin varlığına üstün gelmek üzerine kuruludur. Diğer erkekliklerin tasnifi şöyledir: *Suç ortağı erkeklik*, hegemonik erkeklığın içinden olmamakla birlikte sisteme karşı ses çıkarmadıkları için sistemin avantajlarından yararlanan ve bu sessizlikle sistemin işleyişini sürdüren erkekliktir. *Tabi kılınan erkeklik -madunlaştırılmış-*, heteroseksüel olmayan erkekleri vurgular. *Marjinalleştirilmiş erkeklik*, cinsiyet eşitsizliği dışında sınıf, etnisite, yaş, ırk gibi ayrıştırmalara maruz kalmış erkekliktir. *Muhalif erkeklik* ise toplumsal konumlanmalara tepki veren erkekliktir (Connell 2019, 59-61). Bu erkeklik tiplerleriyle anlatılmak istenen iktidarın yalnızca kadınlar üzerine kurulu olmadığı, erkeklığın tek bir biçime sahip olmadığı, erkeklikler arasında iktidarı elde tutabilme amacına dayalı olan bir yarış sistemi olduğu ve hegemonik olanın kendinden aşağı olarak tanımladığı her kimliğe karşı güç uyguladığıdır. Bu güç bazen kadınlara bazen eşcinsellere bazen Kürtlere (Türk merkezli bakış açısı), bazen dar gelirlilere bazen şiddet karşıtı kişilere yöneltilmektedir. Bu bağlamda kadın cinayeti işleyen eril zihniyetin anlaşılması, hegemonik erkeklığı ve kendi içindeki çekişmeyi anlamaktan geçer.

Kadın Eylemi, Hegemonik Erkeklik ve Erkeklik Krizi

Erkeklik değişime açık yapısından dolayı sürekli bir tehdit altındadır. Hegemonik erkeklığe sahip erkekler, bu konumunu kaybetmemek için devamlılığı sağlamaya çalışmaktayken hegemonik olmayan erkeklikler ise erkekliklerini kanıtlayarak bu konumu kazanmak için çabalamaktadır. Erkeklik her an kaybedilebilir bir değer olduğu için bir güvensizlik hali hakimdir ve kendini baskı altında hisseden erkeğin dışı vurumu şiddet sergilemek olacaktır (Hacısoftaoğlu ve Bulgu 2015, 118). Şiddet aracılığıyla erkeklik hem diğer erkeklere hem de kadınlara kanıtlanmış olacaktır (Real 2004, 66).

Hegemonik erkeklığın kendisinin bir kriz hâli olduğu düşünülmeyle beraber erkeklığın hangi durumlar neticesinde krize girdiğini literatür çerçevesinde ele almakta fayda vardır. Erkeklik krizi, erkekler ve kadınlar arasında doğuştan gelen ve mutlak olarak var olduğu düşünülen farklılıkların geçerliliğini yitirmesi fikrinin eyleme dökülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu doğuştan geldiğine inanılan mutlak fark ister biyolojik ister genetik ister yaratılışa dayalı olsun, artık geçerli değildir (Sancar 2020, 111). Genel olarak erkeklığın krize girmesinin iki temel faktörü üzerinde durulmaktadır. Bunlardan ilki modernleşme sonucunda ekonomik faaliyetlerdeki dönüşüm neticesinde geleneksel ataerkil yapının kırılması, ikincisi ise toplumsal hayatta kadının görünürlük kazanmasıdır (Sertalp 2015, 60-65).

Modernleşme ile tarım toplumu kültüründe yaşanan çözülme, kent yaşamında geleneksel pratiklerin sürdürülmesini zorlaştırmaktadır. Tarım toplumunda otorite, en yaşlı erkeğe aitken kent toplumunda otorite üretim gücünü elinde tutan genç erkeğe aittir. Kapitalist sistemde üretime katkı sağlamayan kişi, üretimi gerçekleştiren kişiye tabi kılınmış pozisyonda durmaktadır. Geleneksel patriarkide otorite sahibi olan yaşlı erkeğin elinde tuttuğu evin geçimini sağlamaktan kaynaklanan gücünü, kapitalist sistemde üretim faaliyetlerine aktif olarak katılan genç erkeğe teslim etmesi gerekmektedir (Sancar 2020, 111). Bu, geleneksel patriarkal sistemdeki erkeğin (pederşahi erkeklik) krize girmesi anlamına gelmektedir.

Toplumsal hayatta kadınların görünürlük kazanması ise yine modernleşme ile mümkün olmuştur. Modern öncesi dönemde erkek üstünlüğü biyolojik sebeplere indirgenerek kabul edilirken modern dönemlerde makineleşmenin etkisiyle fiziksel güce dayalı iş bölümü rejimi

kırılmaya başlamıştır. Erkeğin bu biyolojik üstünlük neticesinde kurduğu tahakkümün zayıflaması bir erkeklik krizi olarak ele alınmaktadır (MacInnes 1998; akt. Sancar 2020, 115). Fiziksel sebepler temelindeki cinsiyete dayalı iş bölümünün egemenliğini kaybetmesinin doğal bir sonucu olarak ekonomik ve toplumsal hayatta kadınların görünürlüğü artmıştır. Kadınların görünür olması, erkeklik açısından kendilerinin otoritesine karşı bir tehlike arz ediyor gibi görünmektedir. Bu durum erkekliğin “ayağının altından bir zemin kayması” (Sancar 2020, 115) olarak adlandırılır. Bu aşamada hâkim olan korku, erkekliğin ayrıcalıklarının yitirilmesi hissine dayanmaktadır. Öyleyse, erkeklik inşası bir şekilde yeniden gerçekleştirilmeli, erkeklik ispat edilmelidir. Böyle bir durumda şiddete başvurulur. Connell (2005), zarar gören güçlü erkekliğin telafisi için şiddete başvurulduğunu belirtmektedir.

Erkeklik krizine kapı aralayan bazı kadınlık eylemleri vardır. Kadın, ekonomik faaliyetlere katılarak erkeğin güdümünden sıyrılır -yine de belirtmek gerekir ki kadının ekonomik faaliyetlere katılması tam bir özgürleşme değildir- (Beauvoir 1993, 113-114). Böyle bir durum, erkekliğin aileyi geçindirme rolünün (Sancar 2009; akt. Öztürk 2020, 43) yerine getirilememesi anlamına gelmektedir. Yeri gelir kadın patron olur ve erkekten daha fazla ya da erkekle eşit derecede kazanç sağlar. Kadının güçlü ya da erkeğe eşdeğer bir pozisyonda olması erkeğin kendisini aşağı hissetmesine neden olarak erkeğe, erkekliğini ispatlaması gerektiği yönünde çağrı yapar. Diğer yandan erkeğin sözünün dinlenmemesi, kararlarına itaat edilmemesi de erkeklik krizine neden olabilmektedir (Sakallı ve Türkoğlu 2019, 63).

Kadınların görevi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı bir sistemde; çocuk doğurmak, erkeği memnun etmek, ev işleriyle ilgilenmek, ailenin namusuna uygun yaşamak, aile büyüklerinin/eşinin sözünden çıkmamak, evine bağlı olmak ve boşanmamaktır (Çelik 2018; Özer 1998, 366). Bunlardan herhangi birinin aksini yapan kadın, erkekliğin gözünde şiddeti hak etmiş bulunmaktadır (Messerschmidt 2016, 76-77).

Hegemonik erkekliğin hâlihazırda bir kriz içinde olması, şiddet kullanımını “kadın eylemleri” bahanesiyle meşrulaştıracaktır. Erkeklikler arası çekişmeler (hegemonik erkek olma çabası) erkek üzerinde baskı yaratmaktadır. Bu baskı esnasında erkek, kaybediyor olduğu erkekliğinin suçlusu olarak kadını ilan etmektedir. Kadın, artık yenilmesi gereken bir düşman olarak görülmektedir. Eğer erkek, erkekliğini ispat etmek istiyorsa düşmanını -kadın- açıkça toplum önünde yenmek mecburiyetindedir. Böyle bir durumda erkek, kadına şiddet uygulayarak erkekliğini hem kendisine hem de çevresine ispat etmiş olacaktır (Messerschmidt 2016, 75-76).

Diğer yandan hegemonik erkekliğin kendi heybesinde şiddet barındırmasıyla ilgili olarak üç temel erkeklik rolü vardır: koruma, dölleme ve geçindirme (Gilmore 1990; akt. Demren 2003, 38). *Koruma* rolünü üstlenen erkek, himayesi altında olanı korurken diğer erkeklerle rekabet ve çatışma hâlidir. Korumaya muktedir olmayan bir erkek, dişil özellik taşıyor olmakla suçlanarak erkeklikten dışlanacaktır. Bu sebeple erkek, erkekliğini kanıtlama çabası içindeyken diğer erkekler ve hâkimiyeti altındaki kadına (baş kaldıran ya da baş kaldırma potansiyeline sahip olan kadın) karşı şiddet üretecektir. *Dölleme* rolü, erkekliğin ikinci temel rolüdür. Segal (1992, 42)'e göre erkek heteroseksüel olduğu ölçüde hegemoniktir. Biyolojiye dayalı kalıp yargıların neticesinde gelişen kod, dölleyen erkek, döllenenin kadın olduğu yönündedir. Döllemeyi reddeden bir erkeğin diğer erkeklerin nezdinde kadından farkı yoktur. Dölleme ayırımına gitmek ve diğerini aşağılamak erkek için içindeki kadınsılığı kendinden uzak tutmanın bir yoludur. Hegemonik erkeklik heteroseksüel olduğundan, homofobiktir. Homofobi eşcinsel erkekleri hizaya sokarken erkeklerin içlerindeki kadınsılığı aşağılayarak dolaylı olarak kadını da aşağılamış olmaktadır. Bu bağlamda kadın düşmanlığı ve homofobi arasında paralel bir ilişki vardır. *Geçindirme* rolü ise erkekleri evi geçindirmeye muktedir olduğu zaman evlenebilir ve baba

olabilir kılmaktadır. Evlenmek ve evi geçindirmek, erkeklik basamaklarındandır. Eğer bir erkek geçim sağlayamayacak durumda ise erkeklik krizi boy göstermek üzeredir. Diğer yandan erkekler mesleki hayatlarında diğer erkeklerle de yarışmaktadır. Bu bağlamda başarılı bir erkeğin gelir düzeyinin iyi olması ve çalışkan olması beklenmektedir (Bozok 2018, 35). Bu kodun temellerini ilkel dönemlerde, erkeğin avcılık rolünde aramak yerinde olacaktır. O dönemden beri süregelen güçlü olma ve çatışmaya girme pahasına aileyi geçindirme rolü hâkimdir (Boratav 1963, 107). Çatışmaya dayalı geçindirme rolünün kendisi erkeklik krizidir. Yine de kriz sabit değildir; etkisi ve hissi bazen artar bazen azalır. Geçindirme rolü içerisinde erkeklik krizinin şiddeti arttığı zaman süreç intihar etmeye kadar varabilmektedir. Örneğin Türkiye’de 2015-2019 yılları arasında geçim zorluğu nedeniyle intihar eden erkek sayısı (1340) kadın sayısının (67) yaklaşık 20 katıdır (Sosyo-Politik Saha Araştırması Merkezi 2020). Bununla birlikte erkeğin yaşadığı geçim sıkıntısının aile içi şiddeti tetiklediğine dair çalışmalar da vardır (Aşkın ve Aşkın, 2017).

Şiddet, Kadın Cinayeti ve Messerschmidt Tasnifi

Kadın cinayeti (femicide) kavramı, cinayet (homicide) kavramıyla aynı anlama gelmemektedir. Kavramdaki bu ayrım, kadınların kadın olmaları dolayısıyla öldürüldüğünü vurgulamak üzerine kuruludur ve kadın cinayeti kavramı, bir cinsel şiddet biçimi olarak tanımlanmıştır (Radford ve Russell 1992). Walby (1990), kadın cinayetlerinin nedeni olarak ataerkil bir kurum olan aileyi gösterir. Dugan ve arkadaşları (1999), kadın cinayetlerini, sistematik şiddetin bir sonucu olarak açıklar. Bunu destekler nitelikte Hardesty ve arkadaşları (2002), ayrılık öncesi şiddetin varlığının ayrılık sonrası şiddeti yaratarak kadın cinayetlerini doğuracağını belirtir. Hunnicutt (2009), kadın cinayetlerinin erkek gücü odaklı erkeklik prestijleri nedeniyle gerçekleştiğini vurgular. Corradi ve arkadaşları (2016), kadın cinayetini; nefret, aşağılama, zevk veya sahip olma duygusuyla erkekler tarafından düşmanca işlenen cinayet olarak tanımlar ve ırkçı, homofobik, evlilik içi kadın cinayetleri ile yabancı tarafından işlenen kadın cinayeti temaları bağlamında bir tasnif yapar. Grzyb ve arkadaşları (2018), erkeklerin uyguladığı ya da tecrübe ettiği diğer şiddet türlerinden farklı olacak şekilde kadın cinayetlerini, özelde partner ya da aile üyelerinin fail olduğu cinayet olarak tanımlar.

Bu makale ise kadın cinayeti literatüründen Messerschmidt’in tasnifi çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Söz konusu yaklaşıma göre, kadınların öldürülme nedenleri toplumsal rollere dayalıdır. Eğer bir kadın, toplumsal kodlara yerleşmiş olan role uygun davranmayarak erkeğin itibarını sarstığı yönünde algı uyandıran bir eylemde bulundursa o erkek, erkekliğini ispat edebilmek için önce şiddet ve daha sonra cinayet yollarına başvuracaktır (Messerschmidt 2016, 75-76).

Campbell, Glass, Sharps, Laughon ve Bloom (2007)’un çalışması göstermektedir ki *femicide* tasniflemesinin ilk ayağı olan partner cinayetlerinde henüz cinayet işlenmeden önce mutlaka ve sürekli artan bir şiddet geçmişi vardır (Messerschmidt 2016, 75). Fiziksel şiddete ek olarak psikolojik, cinsel, ekonomik şiddet türleri de vardır (Akkaş ve Uyanık, 2016, 37-38). Şiddet eğilimi, kadına hükmedilmeye çalışıldığını gösterir niteliktedir. Partner cinayeti işleyen erkekler kadına hükmetme hakkına sahip olduklarını düşünmektedir ve şiddet, kendisini daha çok sahiplenme ve cinsel kıskançlık sorunları odağında göstermektedir. Sonuç olarak erkek, hegemonik erkeklik inşa etmeye çalışırken kadını yöneterek kendisini güçlü hissetmektedir. Kadına karşı şiddet, erkeğin iktidarını ispat etmek için kullandığı bir araçken kadın cinayetleri erkeğin mülkiyeti olarak gördüğü nesneyi -kadını- kaybetme endişesi taşıdığı anda erkeklik kaybını telafi etmek için başvurduğu bir yol olarak öne çıkmaktadır.

Konunun daha sistematik bir biçimde açıklanabilmesi için Messerschmidt’in kadın cinayeti

tasnifi önem arz etmektedir. Messerschmidt (2016, 75)'e göre kadın cinayetleri ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki *yakın partner cinayetleri* iken ikincisi *onur -namus- cinayetleridir*. Partner cinayetleri maktulün hayatına seçerek dahil ettiği, ailesinden olmayan erkek bireylerin işlediği cinayettir. Namus cinayeti ise maktulün içine doğduğu -verili- ailesinin erkek üyeleri tarafından işlenen cinayettir (Messerschmidt 2016, 75-77).

Partnerlerin işlediği kadın cinayetleri genellikle ayrılma isteği, evi terk etme girişimi, yeni bir ilişki yaşama durumu saiklerine dayanır (Messerschmidt 2016, 76). Halk dilinde yaygın bir söylem olan “ya benimsin ya kara toprağın” ifadesi, bu durumu açıklamaktadır. Erkek, mülkiyeti olarak gördüğü kadını kaybettiği ya da onu kaybetme korkusu yaşadığı anda şiddetli bir öfkeye kapılmaktadır. Erkeklik kaybı yaşayan erkek, bu durumda erkekliğini ispat edebilmek adına mülkiyetini kullanım dışı bırakmak ve kendisine yapılan haksızlığın bedelini ödetmek için cinayet eylemine başvurmuştur. Cinayet eylemi bu esnada toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmeye devam etmektedir. Nitekim cinayet suçlarında kadın zayıflığı, ahlaksızlığı ve savunmasızlığı; erkek ise gücü ve haklılığı temsil eder (Messerschmidt 2016, 75-76).

Messerschmidt'in anlatısından hareketle oluşturulan “yakın partner cinayetleri” başlığı, maktul ile failin arasındaki ilişkiye de önem vermektedir. Kadın, verili ailesi dışındaki iktidar ilişkisine taraf kişilerce -eş, sevgili, arkadaş, saplantılı, patron...- öldürüldüğünde “yakın partner cinayeti” kategorisi oluşmuş olmaktadır. Bir alt kategori olarak “cinayet sebebi”nin yanı sıra “fail”in bilinmesi sayesinde, yakın partner cinayetlerinin daha iyi anlaşılabilmesi düşünülmüştür. Örneğin, nedeni ve faili meçhul olarak işlendiği bilinen cinayetler kadın cinayeti olarak ele alınamaz. Bu, bir iktidar ilişkisinin var olup olmadığını bilmekten kaynaklanmaktadır. Bu durum, Messerschmidt'in femicide olarak adlandırdığı vakayı, maktulün kadın olduğu cinayet vakasından ayırmaktadır.

Namus cinayetleri ise aileden bir kişinin (genellikle en genç erkek) kadını öldürmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Namus cinayeti bir kişi tarafından işlense de cinayetin perde arkasında neredeyse tüm ailenin yönlendirmesi bulunur. Bu durum, namus cinayetini yakın partner cinayetinden ayırmaktadır. Namus cinayetinin arkasındaki saik, kadının aile namusuna zarar verecek davranışlarda bulunduğu dair algıdır. Nihayetinde ailenin namusunu temizleyen erkek, cesareti için çevresi tarafından kutlanmaktadır. Diğer yandan aile, onurunu kaybedebileceğini düşündüğü durumlarda da cinayet işleyebilmektedir. Genel olarak namus cinayetine konu olan sebepler; ailenin istediği kişiyle evlenmeyi reddetmek, ailenin rızası olmayan bir ilişki içinde olmak, evlilik dışı cinsel ilişkiye girmek, tecavüz kurbanı olmak, uygunsuz giyinmek, eşcinsel yönelimlere sahip olmak, boşanma isteğinde bulunmak olarak sıralanmaktadır (Messerschmidt 2016, 76-77).

Kadın Cinayeti Bağlamında Kadına Karşı Şiddet İstatistikleri

Dünya genelinde 2019 yılı için yapılan kadına karşı şiddet araştırmasında Türkiye 13.3 ile 59. sırada yer almaktadır (OECD 2021). Yine OECD (2020) tarafından yapılan araştırmada kadına karşı şiddet seviyesi bakımından Türkiye, OECD ülkeleri arasında 2. sıradadır. Türkiye odağında gerçekleşen ve kadına karşı şiddet seviyesini ölçen çalışmada, kadınların %39'unun hayatı boyunca en az bir kere fiziksel şiddete, %15'inin cinsel şiddete, %44'ünün tacize ve %29'unun da ekonomik şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir (Hacettepe Üniversitesi 2015). Yine başka bir araştırmada erkek arkadaşlarından veya eşlerinden şiddet gören kadınların Türkiye'deki oranının yaklaşık olarak %90 olduğu, düğün geceleri kadınların kocalarından şiddet gördükleri ve ev içindeki şiddetin hem psikolojik hem de fiziksel olarak gerçekleştiği belirtilmiştir (OMCT 2003).

Forbes'da yayınlanan bir araştırmada Türkiye; yakın partner şiddeti açısından en kötü

dördüncü, cinsiyet eşitsizliğinde en kötü beşinci, sokak güvenliğinde ise en kötü sekizinci sırada yer almaktadır. Araştırmada Türkiye’deki kadına yönelik şiddetin %89,2 seviyesinde olduğu belirtilmiştir (Bloom 2019). Türkiye’de en az bir kez evlenmiş olan kadınların %36’sı 15 yaşından itibaren yakın partner şiddetine, %30’u ekonomik şiddete, %27’si tacize, %44’ü psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Yine Türkiye’de kadınların %3’ü 15 yaşından itibaren cinsel şiddet görmektedir (NOTUS 2016).

Dünya genelindeki cinayet vakalarında maktullerin %81’i erkek, %19’u kadın iken yakın partner cinayeti vakalarında maktullerin %82’si kadın, %18’i erkek ve namus cinayeti vakalarında ise maktullerin %64’ü kadın, %36’sı erkek olarak tespit edilmiştir (UNODC 2019).

Daha önce belirtildiği üzere, öldürme eyleminin bir çırpıda değil, (ahlaki, dinî, kültürel, hukuki, fiziksel ve psikolojik engeller nedeniyle) şiddet içeren bir geçmişin ardından gerçekleştiği tespit edilmiştir. Öldürme eylemine varmayı hızlandıran şiddet bariyerini aşmak şu faktörlerin varlığı ile kolaylaşabilmektedir: psikolojik rahatsızlıklar, ayrılıktan sonra çocukları görememe, yeni bir birliktelik, ayrılık ve tekrar barışma, reddedilme, yasaklı madde ve alkollü içecek kullanımı, çevre baskısı. Ayrıca yapılan araştırmada Türkiye’de 2016, 2017 ve 2018 senelerinde toplamda 932 kadın cinayeti işlendiği tespit edilerek şiddet ve cinayet ilişkisi ön plana çıkmaktadır (Polis Akademisi 2018).

Tüm bu verilerden hareketle Türkiye’nin şiddet bakımından üst sıralarda olduğu ve şiddetin zaman içinde cinayet eylemine dönüşebildiği saptanmıştır. Bu bağlamda politik söylemlere bakarak x yılındaki kadın cinayetleri verilerine dayanıp x yılını takip eden y yılında kadın cinayetlerinin azalacağını düşünmek mantığa uygun görünmemektedir. Y yılında kadın cinayetlerinin azalacağını söyleyebilmek için x yılında kadına karşı şiddet seviyesinin düşmüş olması gerekmektedir.

Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Messerschmidt Tasnifi Üzerinden Değerlendirilmesi

Bu bölümde, Dijital Anıt Savaş aracılığıyla elde edilen kadın cinayeti verileri, Türkiye ve 2024 yılının ilk yarısı olarak sınırlandırıldıktan sonra çalışmanın özgün kısmı olan Messerschmidt’in femicide tasnifi bağlamında analiz edilecektir. Ulaşılan kadın cinayeti haberleri, manifest kodlama tekniğine dayalı içerik analizi yöntemi kullanılarak “yakın partner cinayeti”, “namus cinayeti” ve “kadın cinayeti sayılamayacak olan kadın ölümleri” başlıkları altında tablolştırılmıştır. Tabloların bu şekilde oluşturulmasının sebebi, Messerschmidt (2016, 75-77)’in kadın cinayetlerinin ya yakın partnerler cinayeti ya da namus cinayeti olarak gerçekleşebileceğini belirtmesinden ileri gelmektedir. Messerschmidt’in bu fikrinin arkasında ise iktidar ilişkisinin varlığı yatmaktadır. Öldürülen bir kadının, kadın cinayeti olarak değerlendirilebilmesi için vakada iktidar izleri bulunmalıdır. Aksi hâlde cinayeti, “kadın cinayeti” olarak adlandırmak doğru olmayacaktır. Bu durumda Messerschmidt’in tasniflemesine ek olarak, “kadın cinayeti sayılamayacak olan kadın ölümleri” tablosunun da eklenmesi uygun görülmüştür. Bu tablonun, neyin ne sebeple kadın cinayeti olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini ve Messerschmidt’in tasnifinin tam olarak neye işaret ettiğini anlama noktasında yardımcı olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 1. Yakın Partner ve Namus Cinayetleri

Niçin	Yakın Partne				Namus		
	Eş	E. Eş	Sevgili	E. Sevgili	Takıntılı	Kardeş	Baba
Aldatma/Kıskanma	11		3				
Ayrılık/Ret	21	9	5	4	4		1
Karşı Gelme	10		1				
Uygunsuz Meslek		1	1				
Başkasıyla Birliktelik		1		1			
Uzaklaştırma Kararı	2						
Evden Kaçma						2	
Toplam	44	11	10	5	4	2	1

Messerschmidt'in anlatısından hareketle oluşturulan “yakın partner cinayetleri” tablosu, maktul ile katilin arasındaki ilişkiye önem vermektedir. Kadın, hayatına almayı seçtiği kişiler tarafından öldürüldüğünde “yakın partner cinayeti” kategorisi oluşacaktır. Yakın partnerin, kadını öldürmesinin arkasında kendisinin küçük düştüğü ya da düşebileceği hissi/korkusuyla beraber bunu şiddet eliyle telafi etme çabası bulunmaktadır (Messerschmidt 2016, 75). Bu sebeple incelenen kadın cinayeti haberlerinde, “cinayetin sebebi” bir alt kategori olarak ele alınmıştır. Bu alt kategori sayesinde, yakın partner cinayetlerinin daha iyi anlaşılacağı düşünülmüştür. Örneğin yabancı biri tarafından işlendiği bilinen cinayet, kadın cinayeti olarak ele alınamaz. Bu, bir iktidar ilişkisinin kesin olarak var olup olmadığını bilmemekten kaynaklanmaktadır. Bu durum, Messerschmidt'in femicide olarak adlandırdığı vakayı, maktulün kadın olduğu cinayet vakasından ayırmaktadır.

Analiz sonucunda toplam 74 yakın partner cinayetinin gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu cinayetlerin 44'ü eş, 11'i eski eş, 10'u sevgili, 5'i eski sevgili ve son 4'ü ise takıntılı tarafından işlenmiştir. Ayrılık/ret sebebi, 39 cinayet ile yakın partner cinayetlerinde birinci sıradadır. Bunu 12 cinayet ile kıskançlık, 14 cinayet ile aldatma/kıskanma, 11 cinayet ile karşı gelme, 2 cinayet ile uygunsuz meslek icra etmek, başkasıyla birliktelik ve uzaklaştırma kararı takip etmektedir.

Yakın partner cinayetlerinde boşanma, kıskançlık, reddedilme, aldatma ve ayrılma isteği sık görülen ortak nedenler arasındadır. Bu ortak nedenler arasında ayrılık (Ayrılık; boşanma, reddedilme, ayrılmama anlamlarını birlikte içerecek surette kullanılmaktadır) vurgusu, işlenen kadın cinayetlerinde birinci sebep olarak dikkat çekmektedir. Yakın partner cinayetlerinde birinci sırada, *eş tarafından işlenen yakın partner cinayetleri* bulunmaktadır. Eşi tarafından işlenen yakın partner cinayetlerinin altında yatan sebeplerin ilki olarak ayrılık/ret gelirken bunu aldatma/kıskanma, karşı gelme ve uzaklaştırma kararı takip etmektedir. Eski eş tarafından işlenen yakın partner cinayetlerinin altında yatan sebeplerin birincisi ise yine ayrılık/ret olarak öne çıkmaktadır. Bunu uygunsuz meslek icra etmek ve uzaklaştırma kararı takip etmektedir. Sevgili tarafından işlenen yakın partner cinayetlerinde ayrılık/ret yine birinci sebep iken onu aldatma/kıskanma, karşı gelme ve uygunsuz meslek takip etmektedir. Eski sevgili tarafından işlenen yakın partner cinayetlerinde de ayrılık/ret birinci sebeptir ve bunu başkasıyla birliktelik takip eder. Son olarak kadına takıntılı erkeğin işlediği cinayetin sebebi de ayrılık/ret olarak tasniflenmektedir.

Geleneksel İslam’da evlilik kutsanmış ve boşanma dışlanmıştır. Boşanma kararı ise erkeğin iradesine bırakılmıştır. Bakara Suresi’nin 237. ayetine göre erkek, kadına maddi bir bedel ödeyerek boşanabilmekteyken (Yüksel 2014; akt. Akkoç 2020, 88) kadın, boşanmayı ancak belli şartlar altında -onay mercisi olan erkeğe- teklif edebilmektedir. Fıkıhta kadının eşinden boşanabilmesi için alimler tarafından üç yol ileri sürülmüştür. Bunlardan ilki, Talak Suresi’nde erkeğe verilen üç Talak hakkını erkeğin kadına devretmesine dayanır. Kısaca boşanma hakkına sahip olan erkek, hakkını kadına devrederek onun da boşanma hakkına sahip olmasını sağlayabilir. İkinci yol, kadının belli bir bedel ödemek suretiyle erkeği boşanmaya ikna etmeye çalışmasından ibarettir. Eğer erkek reddederse kadının yapabileceği bir şey yoktur. Böyle bir durumda kadın evliliğini devam ettirmek ve eşini de mutlu etmek zorundadır. Üçüncü yol ise mahkemeye başvurmadır. Mahkemeye başvurmanın ön koşulları ise erkekte cinsel, zihinsel ya da deri hastalıklarının bulunması, erkeğin evi terk etmiş olması, erkeğin kadını Allah’ın emirleriyle çelişecek eylemlere zorlamasıdır. Bu iddiaları kanıtlamak kadının görevidir ve bu oldukça zordur. Aslında kadına verilmeyen boşanma hakkı, âlimler tarafından verilmeye çalışılsa da yine son sözü erkek söylediği için sistem onur kırıcıdır (Bayındır 2017). Cumhuriyet rejiminde ise 1926 tarihli 743 numaralı yasa ile kadınlara boşanma hakkı tanınmıştır. Boşanabilmenin hukuken ön koşulları ise zina, terk, suç işleme, şiddetli geçimsizlik, fena muamele ve hayata kasttır (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2014).

Evliliğin kural, boşanmanın istisna olması ve boşanmanın fıkıhta erkeğe, Cumhuriyette ise eril bir kuruma verilmesi, kadını ezici nitelikte olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği düzenine bir örnek olarak gösterilebilir. Bir erkeğin erkek olarak algılanabilmesi için evlilik yapması ve evini geçindirmesi gerekmektedir. Oysa modernleşme sonucunda ortaya çıkan boşanma hakkının elde edilmesi, bir ölçüde de olsa maddi anlamda bağımsızlığın kazanılması ve son olarak doğum kontrol yöntemleri odağındaki gelişmeler (Öztürk 2020, 108) kadını özgürleştirmeye başlamış ve erkeğin bir tür korku içine girmesine sebep olmuştur. Aynı zamanda modernleşmeye bağlı olarak ev içinde yaşanan dönüşümler erkeği ev işlerine dâhil ederek kendisinin iktidar alanının kısıtlandığını düşünmesine sebebiyet vermiştir. Kısıtlandığını düşünen erkek şiddete başvurmaktadır (Öztürk 2020, 45). Messerschmidt (2016, 75), yakın partner cinayetlerinde cinayet gerçekleşmeden önce şiddet izlerinin görüldüğünden bahsetmektedir. Boşanma bir erkeklik krizi olarak değerlendirilmektedir çünkü erkek, kurduğu iktidara karşı boşanmayı bir başkaldırı olarak algılar. Hegemonik erkeklik bağlamında diğer erkekliklerle yarışan bir erkek, boşanma ile birlikte oluşan “kadına sahip olamama” göstergesi neticesinde diğerlerine karşı küçük düşer. İtibar ve iktidar kaybı yaşayan erkek şiddete başvurarak güç gösterisi yapmak suretiyle kaybettiği itibarı yeniden kazanmaya çalışmaktadır. Messerschmidt (2016), boşanma sebebine bağlı gerçekleşen cinayetleri kadın cinayetlerinden saymıştır çünkü bir iktidar ilişkisi söz konusudur. Erkek kaybettiği itibar ve iktidarı telafi edebilmek uğruna kadına şiddet uygulamakta ve hatta onu öldürmektedir.

Öztürk (2020)’ün, kadına şiddet uygulayan ve cezaevine girmiş erkeklerle görüşme yaptığı çalışmasında Mehmet isimli kişinin söyledikleri, boşanma eylemi neticesinde girilen erkeklik krizi yaklaşımını doğruluyor görünmektedir: “Tehdit ederdim. Ayrılmaktansa öldürmeyi tercih ederim, derdim. Boşanma olmaz... Sorun, ayrılığı kaldıramadım. Benden ayrılırsa, başkasıyla birlikte olursa, evlenirse diye... Sekiz bıçak vurdum. Bir kadının, bir erkeği tahrik ettiği kadar, kimse erkeği tahrik edemez” (Öztürk 2020, 112).

Burada diğer bir önemli husus, erkeğin kadını malı mülkü gibi görmesinden kaynaklanmaktadır. Erkeğe ait olan malın kullanım iradesinin bir başka erkeğe geçmesi ilk erkeğe kendisini yetersiz hissettirecektir. Erkek, böyle bir durumda kendisini bu hâle düşüren -

kadından- intikamını almalıdır. Aksi hâlde içinde bulunduğu çevreye karşı başarılı ve güçlü olduğunu gösterebilmesinin başka bir yolu bulunmamaktadır.

Messerschmidt'in tasnifinin diğer ayağı olan "namus cinayetleri", tablonun ikinci yarısını oluşturmaktadır. Messerschmidt (2016, 76-77)'e göre namus cinayetleri, verili aile -seçilmemiş ya da üst- tarafından işlenmektedir. Namus cinayetleri ile yakın partner cinayetleri arasında cinayetin sebepleri ortak olabilir. Örneğin boşanma gerekçesiyle eşler de babalar da cinayet işleyebilir. Yakın partner cinayetini, namus cinayetinden ayıran fark, cinayeti işleyen kişinin eş olmasıdır, baba ya da kardeş değil. Bu farkın daha kolay anlaşılabilmesi için "namus cinayeti" tablosunun işe yarayabileceği düşünülmüştür.

Analize göre toplam 3 kişi namus cinayeti gerekçesiyle hayatını yitirmiştir. Bu namus cinayetlerinin 2'si maktul kadının erkek kardeşi ve 1'i ise babası tarafından işlenmiştir. 3 namus cinayetinin 2'si evden kaçma ve kalan 1'i ise boşanma nedeniyle gerçekleşmiştir. İşlenen namus cinayetlerinde birinci fail erkek kardeş iken onu baba takip etmektedir.

Namus cinayetlerinin ihbar edilmesi çoğu zaman mümkün olmadığı ve deliller yok edildiği için (Soyaslan 1999; akt. Yıldız 2008, 219) gerçekleşen tüm namus cinayetleri medyaya yansımamaktadır. Bu bakımdan namus cinayetleri olarak sınıflandırılan verilere bakarak artık Türkiye'de namus cinayetinin neredeyse hiç gerçekleşmediğini söylemek mümkün görünmemektedir. Buna karşın Türk Ceza Kanunu'nda namus cinayetlerine ilişkin cezai indirimin kaldırılmış olmasının (Aydın 2005, 227) kadın cinayetlerini azalttığı argümanı öne sürülse dahi Öztürk ve Demirdağ (2013, 130) yaptığı çalışmada çoğu mahkumun yasal düzenlemelerin namus meselesini çözmeye yeterli olamayacağını belirttiklerini ifade etmiştir. Namus temalı cinayetlere yönelik cezai indirimin kaldırılmasının, namus cinayetlerini ortadan kaldırmadığını, aksine bu cinayetlerin formunu değiştirdiğini vurgulayan Koğacıoğlu (2007, 7), genel tahrik maddelerine dayalı indirimler ya da cinayeti intihar gibi gösterme stratejisiyle bu durumun dönüştüğünü ifade eder.

Namus cinayetlerinin temelinde yer alan cinsellik, kadınların tarihsel olarak bedenleri üzerinden ezilmişliği üzerine kurulmuştur. Cinsellik, toplumsallaşma aracılığıyla öğrenilmektedir. Toplumsallaşma, erkeğin cinselliği kışkırtırken kadının cinselliğini bastırır (Altınay 2002, 323-324). Bunun yanı sıra yine tarihsel açıdan düşünüldüğünde dişi bedendeki üreme süreçleri Antik Yunan'dan bu yana histeri argümanına dayanan kadının irrasyonallitesi olarak açıklanır ve erkeklerden aşağı olarak konumlanır (Berktay 2009, 58-59). Rasyonalite ile eşleştirilen erkek, denetim aracı olarak namusu, cinsellik üzerinden tanımlamaktadır. İffetini korumak kadının görevidir ve cinsel saflık ancak evlilikle sağlanabilmektedir. Cinsel deneyimin meşruluğu evliliğe dayanır ve bir kadın cinsel deneyimi yalnızca eşyle yaşadığı sürece iffetlidir (Oranlı 2009, 340). Bu süreçte erkeğin iki rolü vardır. Bunlardan ilki, başkalarının namusuna göz dikmemekken ikincisi, kendi ailesindeki kadınların namusunu korumaktır. Erkeğin şiddet kullanması, namus koruma göreviyle alakalıdır (Ergil 1980; akt. Vargün ve Tekin 2012, 110). Korumak için güçlü olmak ve bu gücü diğerlerine kanıtlamak gerekir. Aile geleneklerine uymayan, evlilik dışı cinsel deneyim yaşayan, ailenin istediği kişiyle evlenmeyi reddeden, boşanma talep eden kadınlara "namussuzluk" yaptığı gerekçesiyle şiddet uygulanmaktadır (Messerschmidt 2016, 77).

Namus cinayetini hegemonik erkeklik ve erkeklik krizi bağlamında okumaya yardımcı olması adına 2 Ocak 2021'de haberleştirilen cinayeti ele almakta fayda olabilir. Ailelerinin onaylamadığı bir ilişki yaşayan çift, barışma bahanesiyle kızın ailesinin evine davet edildikten sonra öldürülmüşlerdir. Namus cinayeti, onaylanmayan bir ilişki yaşanması suretiyle gerçekleşmiştir. Hegemonik erkeklik bağlamında ise apayrı bir detay söz konusudur. Osman Ç., Vildan İ.'nin

ailesi tarafından önce tecavüze uğramış ve ardından bıçaklanarak öldürülmüştür (Habertürk 2021). Tecavüz burada bir iktidar meselesinin sonucu ve bir tür mesajdır.

Tecavüz vakalarında genellikle verilmek istenen iki mesajdan söz edilebilir. İlki cinsel şiddet eliyle iktidar kurma, ikincisi ise kadını cinsel bir nesne olarak konumlandırmadır. Ele alınan bu vakada erkeğe tecavüz edilmesi, erkeği kadın gibi aşağı konuma itme isteğiyle alakalıdır. Böyle bir davranışın arkasında tecavüzün erkekler arası bir statü meselesi olduğu fikri yatmaktadır (Özdemir 2010, 84). Namus üzerinden itibarının sarsıldığını düşünen aile, kızıyla beraber olan erkeği “erkeklüğünden etmek” suretiyle itibarını yeniden kazanmaya çalışmıştır. “Namus temizleme” öldürme eylemiyle birleşince de süreç tamamlanmış olmaktadır.

Tablo 2. Kadın Cinayeti Sayılamayacak Olan Kadın Ölümleri

Niçin	Arkadaş	Eski Ortak	Eski/Eş	Konşu	Sevgili	Bilinmiyor	Baba	Oğul	Damat	Enişte	Taksici	Kardeş	Kuzen	Amca	Torun	Eş Akrabası
Kaza	1				1	2	1			2						
Bilinmiyor		1	7		1	30	1			1	1					
Hastalık			3					3							1	
Para İsteme				1				1								1
Toplu Cinayet			12		2		6	5	2			2				
Hırsızlık						2			1							1
Mülk			1												1	
Uyuşturucu							1	1								
Kavga																
Uygunuz Vaziyete Tanıklık			1													
Toplam	1	1	24	2	4	34	9	10	3	3	1	2	1	1	2	

Yukarıda sayılan sebeplerle cinayet işleyen kişilerin maktul ile arasında iktidar ilişkisi olmaması ya da varsa dahi bilinmemesi durumunda bu vakaların birer kadın cinayeti değil cinayet olarak değerlendirilmelerini daha doğru kılar. Cinayetin kimin tarafından işlendiği bilinmeyen durumlar kadın cinayetinden sayılmamıştır. Çalışma boyunca bir cinayetin hangi durumlarda kadın cinayeti olarak ele alınabileceği açıklanmıştır. Bu durumda ortaya çıkan tablo şunu göstermektedir: Öldürülen her kadının kadın cinayeti kurbanı olduğunu söylemek yanıltıcı bir çıkarımdır. Bu yanıltıcı çıkarım henüz tam olarak çözümlenmemiş kadın cinayetlerine eşlik eden cinsiyete dayalı iktidar ilişkisini göz ardı ederek sadece öldürülen erkeklerin sayısının kadınlardan fazla olduğuna dayanıp kadın cinayetlerine odaklanmanın hatalı olduğu yanılığısına dönüşebilir.

Nitekim öldürülen erkek sayısı kadın sayısından fazla olsa da erkek ölümlerinde, kadın cinayetlerinde olduğu gibi henüz cinsiyete dayalı bir iktidar ilişkisi söz konusu değildir. Burada

kadın cinayetlerini maktulün kadın olduğu cinayetlerden ayırmanın temel nedeni, kadın cinayetlerine eşlik eden erkeklik krizini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği düzenini tespit ve ifşa etmektir. Nitekim kadın cinayetlerinde kadının sırf kadın olması, cinayetin temel saiki olarak sunulmaz: Örtüktür. Başka bir deyişle kadın cinayetlerinin failleri tarafından öne sürülen gerekçeler, maktulün kadın olduğu gerçeği dışarı bırakıldığında anlamsız kalmaktadır. Dolayısıyla kadın cinayetinde cinsiyete dayalı bir iktidar meselesi vardır. Bu sebeple böyle bir iktidar ilişkisinin söz konusu olmadığı erkek cinayetleriyle kadın cinayetleri aynı çerçevede değerlendirilemez. Bu bakımdan kadın cinayetleri cinsiyete dayalı ayrımcılığa temel teşkil eden geleneksel cinsiyet rolleri tarafından beslenen özel bir cinayet kategorisi olarak değerlendirilmelidir. Hangi cinayetin kadın cinayeti olarak değerlendirilebileceğini daha iyi anlamak için şu soruyu sormak zihni rahatlatılabilir: Bu hikâyede öldürülen kişi kadın değil de erkek olsaydı cinayet yine de gerçekleşir miydi? Cevap “evet” ise o bir kadın cinayeti değil, cinayettir. Cevap “hayır” ise maktul -başka saiklerin yanında- ayrıca “kadın olduğu için” bir erkek tarafından öldürülmüştür ve bu bir kadın cinayettir.

Sonuç

Erkeklik, toplumun modernleşmesiyle birlikte kadınların toplumsal hayata katılması neticesinde eskiye kıyasla daha fazla etkilenmekte, tehdit hissetmekte ve bir tür krize girmektedir. Öyle ki modernite ile ailede erkeğin otoritesi sarsılmakta, kadının erkeğin karşısındaki gücü nispeten de olsa artmaktadır. Değişen bu güç dengeleri ise erkeklik krizini tetiklemektedir. Messerschmidt (2016), oluşturduğu tasnifte kadın cinayetlerinin altında yatan sebeplerin erkeklik krizine dayandığını savunmaktadır.

Hegemonik erkekliğin sabit bir forma sahip olmadığı, zaman ve mekân koşullarında değişebildiği ve erkeklikler arasında bir yarış olduğu görünmektedir. Erkeklikler arasındaki rekabet, onlarda bir tür iktidar kaybetme korkusu geliştirmiştir (Öztürk 2020, 44-49). Erkek, hâlihazırda yarış içindeyken yarışta kaybetmesine neden olacağını düşündüğü kişiye güç ve şiddet uygulamaktadır (Messerschmidt 2016, 75). Erkeğin içine girdiği bu kriz hâli zaman içinde cinayete varabilmektedir. Bu bağlamda öldürülen kadın hikâyelerini kadın cinayeti gözüyle (içinde iktidar ve erkeklik krizi barındırması ihtimaliyle birlikte) analiz etmek önemlidir.

Çalışma çerçevesinde eleştirilen erkeklerin kadınlardan daha çok öldürüldüğü argümanı, kadın cinayetlerini anlamada ve bu cinayetlere yönelik politikalar geliştirmede önemli bir yanlış anlamaya yol açmaktadır. Bu görüş, yalnızca öldürülen kişi sayısına odaklanarak, kadın cinayetlerinin arkasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve erkeklik krizini göz ardı eder. Öncelikle, erkek cinayetleri ile kadın cinayetleri arasındaki farkın anlaşılması gerekmektedir. Erkek cinayetleri çoğunlukla cinsiyete dayalı bir iktidar ilişkisinden kaynaklanmaz. Erkeklerin öldürülme sebepleri, ekseriyetle suç, şiddet olayları ya da bireysel anlaşmazlıklar gibi çeşitli faktörlere dayanabilir ancak kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı bir güç dinamiğinin ve ataerkil yapının bir sonucudur.

Kadın cinayetleri, kadınların toplumsal olarak ikincil bir konumda görüldüğü, onların yaşamları ve bedenleri üzerinde erkeklerin kontrol ve iktidar kurmaya çalıştığı bir bağlamda gerçekleşir. Bu durum, erkek cinayetlerinden farklı olarak, kadının yalnızca kadın olması nedeniyle hedef alınmasını ve şiddete maruz kalmasını içerir. Bu nedenle, kadın cinayetlerini erkek cinayetleriyle kıyaslamak, sorunun toplumsal cinsiyet boyutunu görmezden gelmek anlamına gelir. Kadın cinayetleri, cinsiyete dayalı şiddetin bir tezahürü olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren bir unsurdur.

Yine çalışma çerçevesinde eleştirilen ölen her kadının, kadın cinayeti kurbanı olduğu

yönündeki argüman, kadın cinayetlerinin tanımını ve anlamını belirsizleştirir ve sorunun kökenine inmekten uzak bir yaklaşımdır. Her kadın ölümü, mutlaka kadın cinayeti olarak değerlendirilemez çünkü kadın cinayeti kavramı, kadının cinsiyeti nedeniyle hedef alınması ve öldürülmesi anlamını taşır. Kadın cinayetlerini anlamak için, bu cinayetlerin arkasında yatan cinsiyete dayalı iktidar ilişkisinin varlığına odaklanmak gerekmektedir. Kadının kadın olması, bu cinayetlerin işlenmesinde temel bir motivasyon olduğunda, bu cinayetler kadın cinayeti olarak tanımlanır ancak bu durumun olmadığı, yani cinsiyete dayalı bir motivasyonun bulunmadığı vakalar, kadın cinayeti olarak değerlendirilmemelidir.

Her kadın ölümünün kadın cinayeti olarak tanımlanması, bu cinayetlerin arkasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil yapıların neden olduğu güç dinamiklerini göz ardı eder. Bu nedenle, kadın cinayetlerini doğru bir şekilde tanımlamak, cinsiyete dayalı iktidar ilişkisinin var olup olmadığını anlamayı gerektirir. Kadın cinayetlerini bu bağlamda ele almak, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin bir parçası olarak, bu tür cinayetlerin önlenmesine yönelik daha etkili politikalar geliştirilmesini sağlayacaktır.

İki argümanın eleştirisi, kadın cinayetlerinin sıradan bir şiddet olayı olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil yapıların bir sonucu olarak ele alınması gerektiğini vurgular. Bu cinayetlerin doğru bir şekilde tanımlanması ve bu doğrultuda politikaların geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde kritik bir öneme sahiptir.

Kadın cinayetlerinde iktidarı aramaya dayanan temelde Messerschmidt, tasnifini yakın partner cinayeti ve namus cinayeti olarak ikiye ayırmıştır (Messerschmidt 2016, 75-77). İktidar ilişkisinin bulunmaması nedeniyle, maktulü kadın olan cinayetler ise yeni bir kategori olarak eklenmiştir. Yakın partner cinayetlerindeki temel ölçüt, fail ile kurban arasındaki verili -tercihe dayalı/sonradan kurulmuş- olmayan ilişkiyken; namus cinayetlerindeki ölçüt failin verili aile olmasıdır. Bu çalışmada, “kim?” sorusunun yanı sıra “niçin?” sorusuna yer vererek kategori yapılmasının nedeni, iktidar ilişkisini açığa çıkartma gerekliliğine dayanmaktadır. Cinayet failinin baba olması, tek başına o cinayeti namus cinayeti yapmaz çünkü saik her durumda iktidarla ilgili olmayabilir. Örneğin savaşa maruz kalmış bir baba, psikolojik nedenlerle kızını ve hatta tüm ailesini öldürebilir. Bu örnekle evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunan kızını öldürerek namus cinayeti işleyen baba örneğini birbirinden ayırmak için cinayet odağında “niçin?” sorusunu sormak elzemdir.

Kadın cinayetleri, Anıt Savaş verilerini içerik analizine tabi tutan bu çalışma neticesinde maktulü kadın olan cinayet vakalarından ayrılmış bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyete dayalı iktidar ilişkileri, kadın cinayetlerini diğer cinayetlerden ayırtmaktadır. Böylece “erkek cinayetlerinin kadın cinayetlerinden fazla olduğu” argümanının anlamsız olduğu görülmektedir. Nitekim böyle bir iddiada bulunabilmek için öldürülen erkek hikayelerini de cinsiyete dayalı iktidar ilişkileri bağlamında analiz etmek ve sonunda kadın cinayetleri ile kıyaslamak gerekmektedir ki henüz böyle bir iddiaya sahip bir araştırma yapılmamıştır.

Messerschmidt (2016)'in tasnifinin uygulandığı çalışmada Türkiye’de 2024’ün ilk yarısında “kadın”la ilgili olarak toplam 176 cinayet incelenmiştir. 176 cinayetin 99’u kadın cinayeti olarak değil, maktulü kadın olan cinayet olarak nitelendirilmiştir. Bunun nedeni 99 cinayetin 30’unda maktul veya failin kim olduğu belirlenemezken geriye kalan 69 cinayette fail ve maktul belli olmasına rağmen aralarında bir iktidar ilişkisinin bulunmamasıdır. Kadın cinayeti olarak adlandırılan 77 cinayetin 74’ü yakın partner cinayeti iken 3’ü namus cinayettir.

Yapılan analizlerin temel amacı, kadın cinayetlerini sadece istatistiki bir veri veya yüzeysel bir şiddet olayı olarak değerlendirmekten öteye geçmektir. Kadın cinayetlerinin ardındaki

toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve erkeklik krizinin derinlemesine incelenmesi, bu cinayetlerin yalnızca sayısal bir artıştan ibaret olmadığını aynı zamanda belirli toplumsal ve kültürel dinamiklerle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamlı yaklaşım, sorunların yüzeyine inmek yerine kadın cinayetlerinin kökenindeki güç dinamiklerini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini anlamayı hedefler. Böylece kadın cinayetlerini önlemeye yönelik daha etkili, hedeflenmiş ve sürdürülebilir stratejilerin geliştirilmesine zemin hazırlar. Bu yaklaşım hem sorunun tam boyutunu kavramak hem de kadın cinayetlerini gerçek anlamda azaltacak politikalar üretmek açısından kritik bir öneme sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA

- Akkaş İ. & Uyanık Z. 2016, "Kadına Yönelik Şiddet". *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Akkoç H. B. 2020, *Boşanma, Erkeklik Krizi ve Babalık*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Aşkın, U. & Aşkın E. Ö. 2017, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma". *Kapadokya Akademik Bakış Dergisi*, 1(2), 16-37.
- Altınay A. G. 2002, "Bedenimiz ve Biz: Bekaret Ve Cinselliğin Siyaseti". Eds. A. Bora & A. Günel, *90'larda Türkiye'de Feminizm*, İstanbul, 323-343.
- Aydın D. 2005, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), 225-254.
- Bayındır H. 2017, "Kadının Boşanma Hakkı: İftida". *Süleymaniye Vakfı*. Kaynak: <https://www.suleymaniyevakfi.org/author/haticebayindir>
- Beauvoir S. 1993, *Kadın: İkinci Cins, Bağımsızlığa Doğru*. Çev. B. Onaran. İstanbul.
- Berktaş F. 2009, "Feminist Teorinin Önemli Bir Alanı: Cinsellik". *Cogito*, (58), 57-73.
- Bloom L. B. 2019. "20 Most Dangerous Places for Women Travelers". *Forbes*. Kaynak: <https://www.forbes.com/sites/laurabegleybloom/2019/07/26/20-mostdangerous-places-for-women-travelers/?sh=42135c7c2f49>
- Boratav Ç. 1993. "İlkel Toplumlarda Besin Elde Etme Faaliyetleri". *Ankara Üniversitesi Antropoloji Dergisi*, (1), 99-113.
- Bozok, M. 2018, *Ebeveynlik, Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye'de Babalık*. İstanbul.
- Connell R. 2016, *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Çev. C. Soydemir. İstanbul.
- Connell R. 2019, *Erkeklikler*. Çev. N. Konukçu. İstanbul.
- Corradi C., Marcuello-Servós, C., Boira, S. & Weil, S. (2016). "Theories Of Femicide And Their Significance For Social Research". *Current Sociology*, 64(7), 975-995. doi: 10.1177/0011392115622256
- Çelik G. 2018, *Öldüren Erkek(lik)ler: Eşine Şiddet Uygulamış Cezaevindeki Erkekler*. İstanbul.
- Demren Ç. 2003, "Erkeklik, Ataerkillik ve İktidar İlişkileri". Ed. A. Akın, *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ankara, 233-252.
- Dugan L., Nagin D. S. & Rosenfeld R. 1999, "Explaining The Decline in Intimate Partner Homicide: The Effects of Changing Domesticity, Women's Status, and Domestic Violence Resources". *Homicide Studies*, 3(3), 187-214. doi: 10.1177/1088767999003003001
- Gazioğlu E. 2013, "Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar". *Sosyal Politika Çalışmaları*, 30(7), 89-100.
- Grzyb M., Naudi, M. & Marcuello-Servós C. "2018, "Femicide definitions". Eds. S. Weil, C. Corradi & M. Naudi, *Femicide Across Europe: Theory, Research And Prevention*. Bristol, 17-32.
- Hacettepe Üniversitesi 2015, "Research On Domestic Violence Against Women In Turkey". Report. Kaynak: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/english_main_report.pdf
- Hacısoftaoğlu İ. & Bulgu N. 2015, "Yedi Dağın Ötesindeki Çocuklar: Güreşte Erkeklik ve Şiddet". Ed. B.

- Yarar, *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri*. İstanbul, 114-140.
- Hardesty J. L. 2002, "Separation Assault in The Context of Post-Divorce Parenting: An Integrative Review of the Literature". *Journal of Violence Against Women*, 8(5), 597-625. doi: 10.1177/107780120200800505
- Hunnicut G. 2009, "Varieties Of Patriarchy And Violence Against Women: Resurrecting "Patriarchy" As A Theoretical Tool". *Violence Against Women*, 15(5), 553-573. doi: 10.1177/1077801208331246
- Koğacıoğlu D. 2007, "Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaşması: Namus Cinayetleri Örneği". *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, (3), 92-120.
- Krippendorff K. 2004, *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. New York.
- Messerschmidt W. 2019, *Hegemonik Erkeklik: Formülasyon, Yeniden Formülasyon ve Genişleme*. Çev. Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisyatifi. İstanbul.
- Messerschmidt W. J. 2016, "Masculinities and Femicide". *Culture, Masculinities, and Femicide in Europe Conference*, Ljubljana.
- NOTUS 2016, "WAVE: Kadına Yönelik Şiddet Karşılaştırmalı Raporu: İtalya, İspanya ve Türkiye". Rapor. https://notus-asr.org/wp-content/uploads/2016/05/WAVE_CR_TR_FINAL_7March2016-2-2.pdf
- OECD 2020, "Violence Against Women". Report. <https://www.oecd.org/gender/vaw.htm>
- OECD 2021, "Violence Against Women". Report. Kaynak: <https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women.htm>
- OMCT 2003, "Violence Against Women İn Turkey A Report To The Committe Against Torture". Report. Kaynak: https://www.omct.org/files/2004/07/2409/eng_2003_09_turkey.pdf
- Oranlı İ. 2009, "Ondokuzuncu Yüzyıl Avrupası'nda İrkçılık ve Cinsiyetçilik". *Cogito*, (58), 339-350.
- Öz E. & Aldı V. 2021, Kırşehir'deki vahşetle ilgili korkunç detay! Çok kan akmasının diye leğene koymuşlar. *Hürriyet Gazetesi*. Kaynak: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kirsehirdeki-vahsetle-ilgili-korkunc-detay-cokkan-akmasin-diye-legene-koymuslar-41704772> Erişim Tarihi: 4 Haziran 2014.
- Özdemir O. 2010, "Tecavüzü Hegemonik Erkeklik Zemininden Kavramak". *Fe Dergi*, 2(2), 75-90.
- Özer A. 1998, *Modernleşme ve Güneydoğu*. İstanbul.
- Öztürk A. B. 2020, *Bebekten Katile Erkeklik: Kadına Karşı Şiddet Uygulayan Erkekler*. Ankara.
- Öztürk M. & Demirdağ M. A. 2013, "Namusunu Kanla Temizleyenler: Mardin Cezaevi'nde Namus Davası Nedeniyle Yatan Mahkumlar Üzerine Bir Araştırma". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(30), 117-135.
- Polis Akademisi 2018, Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler. Rapor. Kaynak: https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kadin_Cinayetleri_Rapor.pdf
- Radford J. & Russell D. Eds. 1992, *Femicide: The Politics of Woman Killing*. Maidenhead.
- Real, T. 2004, *Erkekler Ağlamaz*. Çev. Z. Koltukçuoğlu. İstanbul.
- Sakallı N. & Türkoğlu B. 2019, "Erkek Olmak Ya Da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açından Erkeklik/Erkeklik Çalışmaları". *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52-76.
- Sancar S. 2020, *Erkeklik: İmkansız İktidar*. İstanbul.
- Segal L. 1992, Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler, Değişen Erkekler. Çev. V. Ersoy. İstanbul.
- Sertalp E. 2015, 1990'lar Hollywood Sinemasında Tüketim Toplumu, Erkeklik Krizi ve Şiddet Eleştirisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Sosyo-Politik Saha Araştırması Merkezi 2020, "2015-2019 Yılları Arasında Türkiye'de Yaşanan İntihar Verileri Üzerine Bir Derleme Çalışması". Rapor. Kaynak: <https://sahamerkezi.org/wp-content/uploads/2020/11/intihar-1.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2014, "Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması". Rapor. Kaynak: <https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tbna2014-kitap.pdf>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) 2019, "Global Study On Homicide". Report. Kaynak: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_5.pdf
- Vargün B. & Tekin Ü. 2012, "Aile Kurumu Çerçevesinde Töre ve Namus Cinayetleri". *Muhafazakar*

Düşünce, 8(31), 101-118.

Verilere <http://anitsayac.com> adresinden 01.07.2024 tarihinde erişilmiştir.

Yıldız C. 2008, "Türkiye'de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri". *Bolu Abant İzzet Baysal Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(16), 209-231.

Walby S. 1990, *Theorizing Patriarchy*. Oxford.